

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Reserch) โดยผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงนโยบายของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขธิการ
3. เพื่อศึกษาถึงบทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก
4. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำข่าวในพระราชสำนัก และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 นโยบายของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

นโยบายของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก แบ่งออกได้เป็น 4 ข้อ ดังนี้

5.1.1.1 เป็นพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะให้มีการบันทึกการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ซึ่งเป็นการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการจัดตั้งกองข่าว สำนักพระราชเลขธิการ ขึ้นมารับผิดชอบในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก โดยให้เขียนข่าวในพระราชสำนักให้ละเอียด เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์

5.1.1.2 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักต้องคำนึงถึงความถูกต้องเป็นสำคัญ เพราะข่าวในพระราชสำนักจะต้องใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงในภายหลัง

5.1.1.3 เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึงและกว้างขวาง

5.1.1.4 ประสานความร่วมมือในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจและเป็นการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่ตลอดไป

5.1.2 กระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชพิธีการ

กระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชพิธีการ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 5.1.2.1 ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ
- 5.1.2.2 ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก
- 5.1.2.3 ขั้นตอนการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ

5.1.2.1 ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจเป็นขั้นตอนที่กองการในพระองค์ สำนักพระราชพิธีการเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดทำ เพื่อให้ทราบในแต่ละวันแต่ละพระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไรบ้าง ซึ่งพระราชกิจมีอยู่ด้วยกันหลายประเภท คือ พระราชกิจประจำวัน พระราชกิจย่อ พระราชกิจประจำสัปดาห์ พระราชกิจประจำเดือน

การจัดทำพระราชกิจมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้

1) รับข้อมูลพระราชกรณียกิจของทุกพระองค์

ข้อมูลที่จะใช้ในการบันทึกลงในพระราชกิจ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากกองงานในพระองค์ของแต่ละพระองค์ ที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบพระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจของแต่ละพระองค์ ได้แก่ กองการในพระองค์ กองการต่างประเทศ กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กองงานในพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กองงานในพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอ

พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนาคามาตุ สำนักเลขาธิการคณะองคมนตรี หน่วยงานเหล่านี้ เป็นหน่วยงานที่ส่งข้อมูลมาให้กับกองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ และกองการใน พระองค์จะได้รวบรวมข้อมูลเหล่านี้เก็บลงในแฟ้มเรียงตามลำดับวันเวลา เพื่อใช้ในการบันทึกลงใน พระราชกิจ

2) บันทึกข้อมูลลงในพระราชกิจ

ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจของทุกพระองค์ จะบันทึก ลงในพระราชกิจ ซึ่งมีรูปแบบตามที่สำนักราชเลขาธิการกำหนดไว้ การบันทึกพระราชกิจจะเป็น การบันทึกพระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจที่มีการจัดเรียงตามลำดับพระองค์ โดยเริ่มจากพระราช กรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระ บรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไป จนกระทั่งถึงการปฏิบัติแทนพระองค์ขององคมนตรีหรือผู้แทนพระองค์ เมื่อมีการจัดเรียงตาม พระองค์แล้วก็มีการจัดเรียงตามลำดับเวลา การบันทึกพระราชกิจนั้นต้องเป็นการสรุปใจความ สำคัญ โดยใช้คำราชาศัพท์ให้ถูกต้อง พระราชกิจอยู่ในชั้นความลับ “ปกปิด” จึงมีการประทับตรา ปกปิดไว้ด้านบนตรงกลางของกระดาษก่อนนำออกเผยแพร่

3) การเผยแพร่พระราชกิจ

การเผยแพร่พระราชกิจนั้นจะเผยแพร่ให้กับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการต้องปฏิบัติหน้าที่ในการถวายงานต่าง ๆ ซึ่งขณะนี้กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ เผยแพร่ให้กับ 57 หน่วยงาน โดยมีการบันทึกหมายเลขทุกแผ่น และแจกจ่ายตามบัญชีหมายเลข เท่านั้นเพื่อป้องกันการเผยแพร่พระราชกิจให้กับผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง

โดยเจ้าหน้าที่เวรประจำสำนักราชเลขาธิการ จะนำส่งโดยตรงให้กับ หน่วยงานต่าง ๆ ก่อนเวลาตามพระราชกิจ 1 วัน เช่นพระราชกิจวันอังคาร จะนำส่งในตอนเย็น ของวันจันทร์ เป็นต้น

5.1.2.2 ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนักเป็นขั้นตอนที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) **มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่** เนื่องจากการจัดเจ้าหน้าที่ไปทำข่าวในพระราชสำนักมีหลายประเภท คือ 1. การจัดทำเจ้าหน้าที่ให้ไปตามเสด็จ ในโอกาสที่เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด 2. การจัดเจ้าหน้าที่ออกไปทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันนอกสถานที่ เช่น พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วังสระปทุม พระตำหนัก จักรับงาช ๔๗ และ 3. การจัดเจ้าหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันอยู่ที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ เพื่อพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักประจำวันออกเผยแพร่

ในการมอบหมายงานให้กับเจ้าหน้าที่ กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ มีหลักและวิธีการปฏิบัติ ดังนี้

- (1) พิจารณาคณะที่เหมาะสมในการทำข่าวในพระราชสำนัก
- (2) ให้นำคณะที่ได้รับการพิจารณาแล้วไปทำบัตรผ่านเขตพระราชฐาน
- (3) ฝึกฝนการทำงานโดยการเรียนรู้งานจากรุ่นพี่
- (4) บันทึกชื่อเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ไปทำข่าวในพระราชสำนักลงในตารางข่าว

ในตารางข่าว

2) **ขั้นการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนัก**

การรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนักมีข้อมูลจากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการเขียนข่าวในพระราชสำนัก ดังนี้

- (1) ข้อมูลจากพระราชกิจ
- (2) ข้อมูลจากหมายกำหนดการของกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง
- (3) ข้อมูลจากหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประมง กรมชลประทาน เป็นต้น
- (4) ข้อมูลจากการบันทึกด้วยตนเอง

3) **ขั้นการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก**

การจัดทำข่าวในพระราชสำนักของสำนักราชเลขาธิการออกเผยแพร่ จะมีรูปแบบและหลักการในการจัดทำข่าวในพระราชสำนักเป็นแบบเฉพาะ ที่สำนักราชเลขาธิการได้กำหนดขึ้นและถือปฏิบัติสืบต่อกันเรื่อยมา

5.1.2.3 **ขั้นตอนในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก**

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ใน 3 ทาง ดังนี้

1) เผยแพร่ทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่

(1) การเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ ได้แก่ สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย

เครือข่ายของสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ ในเวลา 20.00 น. และสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. ในเครือข่ายของสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. เวลา 18.01 – 18.05 น. ทั้งสองสถานีวิทยุจะใช้ข่าวในพระราชสำนักของกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ที่ส่งโทรสารไปให้ทำการอ่านออกอากาศโดยไม่มีการตัดทอน

(2) การเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ได้แก่ สถานีวิทยุ

โทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ทุกสถานีจะเผยแพร่พร้อมกันในเวลา 20.00 น. สถานีโทรทัศน์จะใช้ข้อมูลจากสำนักราชเลขาธิการและข้อมูลจากผู้สื่อข่าวที่ส่งไปทำข่าวในพื้นที่ด้วย ส่วนข่าวในพระราชสำนักที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในเขตพระราชฐาน เช่น พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ศาลาคูสิดาลัย สวนจิตรลดา เนื่องจากเป็นเขตพระราชฐานจึงให้เฉพาะช่างภาพเข้าไปทำข่าวได้เพียงช่องละ 1 คนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ผู้สื่อข่าวเข้าไป ดังนั้นกองข่าวสำนักราชเลขาธิการ จึงทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวให้กับสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ โดยกองข่าวจะแจกข่าวสำหรับโทรทัศน์ให้กับสถานีโทรทัศน์สำหรับออกเผยแพร่ ซึ่งการเรียงลำดับของข่าวในพระราชสำนักที่จะออกเผยแพร่นั้นสถานีโทรทัศน์จะยึดหลักตามที่สำนักราชเลขาธิการกำหนด โดยเรียงลำดับพระองค์ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร จนถึงผู้แทนพระองค์

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสพระราชพิธีสำคัญ หรือในโอกาสเสด็จฯ ต่างประเทศ สถานีโทรทัศน์ได้มอบหมายให้โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการจัดเจ้าหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ หมุนเวียนกันไปปฏิบัติหน้าที่

2) การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ การเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ และราชกิจจานุเบกษา

3) การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อใหม่ ได้แก่ เผยแพร่ทางระบบอินเทอร์เน็ต ในเว็บไซต์สำนักราชเลขาธิการเครือข่ายกาญจนาภิเษก

5.1.3 บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก แบ่งออกเป็น

3 บทบาท คือ

5.1.3.1 บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการตามพันธกิจ

5.1.3.2 บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์

5.1.3.3 บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในภาวะวิกฤต

5.1.3.1 บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการตามพันธกิจ

สำนักพระราชเลขานุการได้กำหนดพันธกิจไว้ในข้อ 7. ว่า สำนักพระราชเลขานุการมีหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง ดังนั้นสำนักพระราชเลขานุการจึงมีบทบาทตามพันธกิจ ดังนี้

- 1) บทบาทในการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปในเรื่องราชสำนักพระราชกรณียกิจ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ
- 2) บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำสารคดีหรือภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติในโอกาสต่าง ๆ
- 3) บทบาทในการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับหน่วยงานภายนอกในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ตลอดจนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับราชสำนักหรือเรื่องพระราชกรณียกิจ ต่าง ๆ

5.1.3.2 บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์

สำนักพระราชเลขานุการนอกจากจะทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระมหากษัตริย์แล้ว บทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งการเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ให้กับสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงสามารถแบ่งบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ได้ เป็น 5 บทบาท คือ

- 1) บทบาทในการเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ สำนักราชเลขาธิการเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญและเชื่อถือได้แก่สื่อมวลชนทุกแขนง เนื่องจากสำนักราชเลขาธิการเป็นเลขานุการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้นข้อมูลทุกอย่างต้องผ่านมาจากสำนักราชเลขาธิการและเป็นข้อมูลที่ได้รับการกลั่นกรองมาเป็นอย่างดี
- 2) บทบาทในการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ การเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ พระมหากษัตริย์ไทยทรงปฏิบัติใน 2 ลักษณะ คือ การเชิญพระราชสาส์นไปเจริญสัมพันธไมตรี และการเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ ดังนั้นบทบาทของสำนักราชเลขาธิการในการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ จึงมี 2 ลักษณะ คือ
 1. บทบาทในการเผยแพร่ข้อความพระราชสาส์น
 2. บทบาทในการเผยแพร่แถลงการณ์การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ
- 3) บทบาทในการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นเพื่อการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์
- 4) บทบาทในการบันทึกประวัติศาสตร์
- 5) บทบาทในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน สำนักราชเลขาธิการจะมีบทบาทในชี้แจงความเข้าใจผิดเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนใน 2 ลักษณะ คือ
 1. การออกแถลงการณ์ในเรื่องต่างๆ เช่น แถลงการณ์พระอาการประชวร
 2. การทำหนังสือชี้แจงเรื่องต่างๆ ไปยังหน่วยงานอื่น

5.1.3.3 บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในการแก้ไขวิกฤติ

- 1) การให้คำปรึกษาหรือคำชี้แจงแก่ประชาชนหรือสื่อมวลชนเพื่อคลี่คลายปัญหา
- 2) การออกแถลงข่าวสำนักราชเลขาธิการเพื่อชี้แจงทางสื่อมวลชน

5.1.4 ปัญหาและอุปสรรคในการทำข่าวในพระราชสำนัก

ปัญหาและอุปสรรคในการทำข่าวในพระราชสำนัก สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

5.1.4.1 ปัญหาของสำนักพระราชเลขานุการ

ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในของสำนักพระราชเลขานุการเอง ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักที่มีลักษณะตายตัว ทำให้ข่าวในพระราชสำนักไม่น่าสนใจ ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือการเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักในรูปแบบของสารคดีเฉลิมพระเกียรติ การเขียนข่าวในพระราชสำนักให้น่าสนใจ เช่น การกล่าวถึงความเป็นมาของสถานที่ที่เสด็จ ฯ ไป

5.1.4.2 ปัญหาที่เกิดกับหน่วยงานภายนอก

- (1) ปัญหาเรื่องการใช้คำราชาศัพท์
- (2) ปัญหาการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อหนังสือพิมพ์มีน้อย
- (3) ปัญหาการไม่ได้รับความสะดวกในการไปทำข่าวในพระราชสำนัก

แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ สื่อมวลชนให้ความเห็นว่าสำนักพระราชเลขานุการควรเป็นสื่อกลางในการจัดการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

นโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

จากการที่ได้ศึกษาพบว่าสำนักพระราชเลขานุการไม่ได้มีการเขียนนโยบายในการทำข่าวในพระราชสำนักเป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนหน่วยงานราชการอื่น แต่เป็นพระบรมราชโองการที่มีพระราชประสงค์ให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ซึ่งพระมหากษัตริย์ในรัชกาลก่อนแต่ละพระองค์ที่มีพระราชประสงค์ที่จะเผยแพร่ข่าวสารในราชสำนักให้ประชาชนได้รับทราบ เช่น การจัดพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา การพิมพ์หนังสือ Court - ข่าวราชการ ล้วนแล้วแต่เป็นพระบรมราชโองการที่จะเผยแพร่ข่าวสารในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ

ดังนั้นสำนักพระราชเลขานุการในฐานะเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีหน้าที่ที่จะต้องสนองพระบรมราโชบายในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง

แม้ว่านโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักมิได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร แตกต่างจากนโยบายทั่วไปที่จะชี้แนวทางให้การปฏิบัติงานขององค์การจะต้องเป็นข้อความที่เข้าใจได้ง่ายและควรจะต้องเป็นลายลักษณ์อักษร แต่สำนักพระราชเลขานุการได้เขียนไว้ในพันธกิจว่า สำนักพระราชเลขานุการมีหน้าที่ในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวาง พันธกิจในข้อนี้ถือได้ว่าสำนักพระราชเลขานุการได้กำหนดหน้าที่ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นแนวทางให้ทุกคนได้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ แม้ไม่ได้เขียนเป็นนโยบายในเรื่องข่าวในพระราชสำนักไว้ก็ตาม แต่การปฏิบัติงานในฐานะเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเป็นการปฏิบัติงานด้วยความจงรักภักดีและด้วยจิตสำนึกที่เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์จึงสำคัญยิ่งกว่าการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร

นโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักแตกต่างจากข่าวประเภทอื่น ๆ เพราะการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักเป็นการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์ สำนักพระราชเลขานุการจึงต้องคำนึงถึงความถูกต้องของเนื้อหาข่าวเป็นสิ่งสำคัญ เพราะข่าวในพระราชสำนักที่เผยแพร่ออกไปแล้วเป็นเสมือนการบันทึกประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องเผยแพร่ทางราชกิจจานุเบกษา หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ ฯลฯ ที่อาจมีการนำข้อมูลเหล่านี้มาอ้างอิงในภายหลัง สำนักพระราชเลขานุการจึงให้ความสำคัญในเรื่องความถูกต้องของข่าวในพระราชสำนักมากกว่าความรวดเร็วในการนำเสนอข่าวอย่างเช่นองค์กรสื่ออื่น ๆ ที่มีการแข่งขันกันเพื่อเผยแพร่ข่าวให้ทันเวลา ดังนั้นข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการจึงมีการนำเสนอข่าวย้อนวัน เช่น หนึ่ง เมื่อคำวานนี้ เวลา เพราะสำนักพระราชเลขานุการต้องตรวจสอบในเรื่องเวลาที่เสด็จ ฯ ให้ถูกต้องเสียก่อน มิใช่เขียนโดยใช้คำว่า วันนี้ เวลาบ่าย หรือเวลาค่ำ ซึ่งมีได้ระยะเวลาที่แน่นอนลงไป

สำนักพระราชเลขานุการในหน้าที่เลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ถูกมองว่าทำงานใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทจึงไม่ควรทำงานในเบื้องหน้าที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านโดยตรง แต่ควรทำงานในเบื้องหลัง เช่น การให้คำปรึกษา คำแนะนำกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำสารคดี แผ่นพับ ฯลฯ

นโยบายของสำนักพระราชพิธีการที่ต้องการเผยแพร่ข่าวพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงและกว้างขวาง สำนักพระราชพิธีการไม่สามารถทำได้โดยลำพังต้องอาศัยสื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งองค์กรสื่อมวลชนทั้งหลายต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และนโยบายของสื่อมวลชนสอดคล้องกับนโยบายของสำนักพระราชพิธีการที่ต้องการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้ประชาชนได้รับทราบ เรื่องราวเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของประชาชนคนไทยทั่วประเทศ เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ได้รับเทิดทูนจากประชาชน และเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทย

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

สุรสิทธิ์ วิทยาธิราช (2544 : 10) ได้กล่าวว่า “ข่าว” มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ปัจจัย คือ ข่าวต้องเป็นข้อเท็จจริง (fact) หรือเหตุการณ์ (event) หรือความคิด (Idea) และข่าวจะต้องมีความสำคัญ (significantly) หรือมีความน่าสนใจ (interested) และปัจจัยสำคัญคือข่าวจะต้องได้รับการหยิบยกขึ้นมารายงานข่าว (reporting) ผ่านสื่อมวลชน (mass media) หากไม่มีการรายงานหรือสื่อข่าว สิ่งนั้นก็ยังคงเป็นเพียงข้อเท็จจริง

ข่าวในพระราชสำนักจึงเป็นข่าวประเภทหนึ่งที่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชนทั่วไป ถูกรายงานผ่านสื่อมวลชน ถือเป็นข่าวประเภทข่าวหนัก (hard news) เพราะเป็นข่าวที่ให้สาระประโยชน์ สร้างสรรค์ประโยชน์ แต่ข่าวในพระราชสำนักเป็นข่าวที่มีกระบวนการทำข่าวที่แตกต่างจากข่าวประเภทอื่น ซึ่ง Jeremy Tunstall อังในศิริวรรณ อาษาศรีเพชร (2543 : 18) กล่าวถึงกระบวนการผลิตข่าวว่า เป็นวงจรรวมของการผลิตที่มีความเกี่ยวพันกันใน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การรวบรวม (Gathering) การคัดเลือก (Selection) และการนำเสนอ (Presentation) ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการสรุปกระบวนการข่าวในพระราชสำนักที่ได้จากศึกษา โดยพบว่ากระบวนการทำข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชพิธีการ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกามีรูปแบบการจัดทำเฉพาะที่สำนักพระราชเลขานุการกำหนดขึ้นและถือปฏิบัติสืบต่อกันมา พระราชกฤษฎีกาเป็นเอกสารที่สำคัญและจะต้องถูกต้องไม่ผิดพลาด เนื่องจากจะต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อให้ทราบว่าในวันนี้มีพระราชกรณียกิจอะไรที่แต่ละพระองค์ทรงปฏิบัติ ที่ไหนเมื่อไร

ก่อนที่ข้อมูลจะถูกบันทึกลงพระราชกฤษฎีกานั้น หน่วยงานที่ทำหน้าที่เลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือสำนักพระราชเลขานุการ เลขานุการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถคือกองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ หรือกองงานในพระองค์แต่ละพระองค์ จะต้องนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา กราบบังคมทูล หรือกราบทูลให้ทรงพิจารณาว่าจะทรงรับปฏิบัติในพระราชกิจใด และเมื่อทรงรับแล้วจึงจะมีการออกเป็นหมายกำหนดการซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนและเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติที่แน่นอน จึงเป็นข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงยากนอกจากมีพระราชประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงเท่านั้น

ดังนั้นข้อมูลที่ถูกส่งมาจึงเป็นข้อมูลที่สำนักพระราชเลขานุการจะเลือกรับหรือตัดทิ้งไม่ได้ เพราะข้อมูลเหล่านี้สำคัญ แต่สำนักพระราชเลขานุการมีการดำเนินการปรับเปลี่ยนข้อมูลที่ได้รับนั้นให้เป็นในรูปแบบที่เขาต้องการ คือในรูปแบบของพระราชกฤษฎีกาที่สำนักพระราชเลขานุการกำหนด ตามแนวคิด Schamm (1987 : 7) สำนักพระราชเลขานุการได้ทำหน้าที่เป็น gatekeeper ที่จะกำหนดว่าข่าวในลักษณะใดที่ควรให้ประชาชนได้รับรู้ หรือข่าวใดที่ไม่ควรเปิดเผย เป็นต้น พระราชกฤษฎีกาเป็นส่วนพระองค์จะมีการบันทึกไว้ว่าเป็นส่วนพระองค์ ดังนั้นจึงไม่ควรเปิดเผยในข่าวในพระราชสำนัก

รูปแบบในการบันทึกข้อความลงในพระราชกฤษฎีกาจะเป็นรูปแบบเฉพาะ มีการย่อข้อความที่จำเป็นเพื่อให้สามารถอ่านเข้าใจได้ว่า พระองค์ไหน ปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไรเมื่อไร โดยใช้คำราชาศัพท์ให้ถูกต้อง พระราชกฤษฎีกาเป็นเอกสารสำคัญที่จะต้องถูกนำไปเผยแพร่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติงานเท่านั้น และข้อความในพระราชกฤษฎีกาจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปประกอบในการทำข่าวในพระราชสำนักต่อไป

ดังนั้นความถูกต้องของพระราชกิจจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากเพราะหากบันทึกผิดแล้ว ผู้ปฏิบัติอาจปฏิบัติไม่ถูกต้องทำให้เกิดความเสียหายได้ ซึ่งสำนักพระราชเลขาริจการจะต้องตรวจสอบความถูกต้องในข้อความและความถูกต้องในการใช้ราชาศัพท์อย่างละเอียดเพราะว่าหน่วยงานภายนอกจะยึดถือเอาเป็นข้อมูลหลักในการเผยแพร่ต่อไป

2. ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนักเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนแรก เพราะพระราชกิจจะทำให้ทราบว่าแต่ละพระองค์มีพระราชกรณียกิจอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้มาถึงขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก โดยเริ่มจากการมอบหมายหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักพระราชเลขาริจการ ที่ทำหน้าที่ไม่ต่างไปจากสื่อมวลชนอื่น เช่น ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ หรือผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ ที่จะต้องไปหาข่าวจากแหล่งต่าง ๆ เช่น สถานที่ที่ไปปฏิบัติหน้าที่

จากแนวคิดของ Gieber W, jognson W. ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว (พีระ จิร โสภณ, 2529) ว่า มีบทบาทที่กลมกลืนกันสนิทระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว คือทั้งผู้สื่อข่าวและแหล่งข่าวต่างร่วมมือเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างในการเสนอข่าวสารไปยังสาธารณชน ทั้งคู่ต่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ผู้สื่อข่าวอาจเป็นเครื่องมือของแหล่งข่าวหรือแหล่งข่าวอาจรับใช้ผู้สื่อข่าว การสื่อสารซึ่งกันและกันโดยไม่เป็นทางการจะมีบทบาทมากกว่าการสื่อสารที่เป็นทางการ สอดคล้องกับบทบาทของสำนักพระราชเลขาริจการที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวเพราะเป็นหน่วยงานที่เป็นเลขานุการในพระองค์ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจต่าง ๆ และยังทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวที่จะออกไปหาข้อมูลเพิ่มเติมมาใช้ในการเขียนข่าวในพระราชสำนัก เหมือนเป็นบทบาทที่กลมกลืนกัน รวมทั้งยังมีความสนิทสนมกับผู้สื่อข่าวอื่น ๆ เพื่อให้ช่วยเหลือประโยชน์ในการที่นำเสนอข่าวสาร โดยไม่ต้องมีการทำหนังสือเป็นทางการกัน เพียงแต่ส่งโทรสารให้ผู้สื่อข่าวก็ช่วยดำเนินการเผยแพร่ให้อย่างรวดเร็ว เช่นการขอความร่วมมือในการเผยแพร่ข่าวหรือแถลงการณ์กรณีเกิดความเร่งด่วนที่จะต้องแจ้งให้สาธารณชนได้ทราบในทันที

ข่าวในพระราชสำนักจะมีรูปแบบเฉพาะแตกต่างจากข่าวประเภทอื่น เพราะข่าวในพระราชสำนักค่อนข้างจะเป็นทางการ และมีรูปแบบการเขียนที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงมาเลย การใช้

คำราชาศัพท์ให้ถูกต้อง ดังนั้นความถูกต้อง (Accuracy) จึงเป็นคุณสมบัติของข่าวในพระราชสำนักที่ดี นอกจากนี้ข่าวในพระราชสำนักจะต้องนำเสนอความเป็นกลาง (Objective) จะต้องรายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ โดยปราศจากอารมณ์อคติและความลำเอียงใด ๆ ทั้งสิ้น การนำเสนอข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการจึงไม่ควรใส่ความคิดเห็นของตนลงไป ไม่ว่าจะเป็นในด้านบวกหรือลบ หากเป็นในด้านบวกก็เหมือนกับการไปเยือนขอ หรือหากเป็นด้านลบก็เป็นการไม่ถวายพระเกียรติ ดังนั้นการเขียนข่าวในพระราชสำนักจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากเพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนเนื่องจากเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

สำนักพระราชเลขานุการจะให้เจ้าหน้าที่เข้าไปทำข่าว โดยทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวที่มีบทบาทเป็น gatekeeper ที่จะคัดกรองข่าวสาร ข้อความ เรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นมา กรั่นกรองเลือกสารบางอย่างที่จะเขียนไปหรือไม่เขียนถึง โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้อำนวยการกองข่าว ที่อาจเรียกได้ว่าทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการข่าว ที่จะปรับเปลี่ยนแก้ไขหรือเพิ่มเติมในข่าวในพระราชสำนักที่เสนอมาเช่นเดียวกับบรรณาธิการของสื่อมวลชนประเภทอื่น แต่การตรวจแก้ไขข่าวในพระราชสำนักต้องใช้ประสบการณ์ในเรื่องการใช้คำราชาศัพท์ การเผยแพร่ข่าวในลักษณะใดคิดเผยแพร่อย่างไร การกล่าวถึงพระราชพิธีต่าง ๆ ว่ามีความสำคัญอย่างไร ดังนั้นข่าวในพระราชสำนักจึงต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาเนื้อหาของข่าวที่จะนำเสนอออกไปเพื่อเผยแพร่ เพราะการเสนอข่าวในพระราชสำนักต้องเขียนในลักษณะตามหมายกำหนดการที่ยึดถือตามโบราณราชประเพณี หรือระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อกันมากรอบของวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งยากที่จะเปลี่ยนแปลง จึงทำให้ข่าวในพระราชสำนักมีรูปแบบตายตัวตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จนกระทั่งปัจจุบันที่ไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงเลย

3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเกิดขึ้นต่อเนื่องมาเป็นเวลานานแล้ว และวิธีการเผยแพร่ทางสถานีวิทยุเป็นวิธีการหนึ่งที่สำนักพระราชเลขานุการได้ถือปฏิบัติจนกระทั่งทุกวันนี้ ดังนั้นในทุกวันกองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ จะส่งโทรสารไปยังสำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อนำไปอ่านออกอากาศเผยแพร่ทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยในช่วงเวลา 20.00 น. ของทุกวัน ซึ่งต่อมาจะเผยแพร่เพิ่มเติมทางสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. ในช่วงเวลา 18.01 – 18.05 น. ข่าวในพระราชสำนักที่สำนักพระราชเลขานุการส่งไปให้ นั้นจะอ่านออกอากาศโดยไม่ตัดทอนเลย

สำหรับสถานีโทรทัศน์ได้ให้ความสำคัญกับข่าวในพระราชสำนักและเสนอเป็นข่าวแรกของช่วงข่าวภาค 20.00 น. แม้ว่าสำนักพระราชเลขานุการจะเป็นแหล่งข่าวสำคัญที่สถานีโทรทัศน์ให้ความสนใจ แต่สถานีโทรทัศน์เองก็มีผู้สื่อข่าวที่จะออกไปเขียนข่าวเพื่อนำกลับมาให้กับทางสถานีพิจารณาออกอากาศเพิ่มเติมไปจากที่สำนักพระราชเลขานุการให้มา เพราะสถานีโทรทัศน์มีการบันทึกภาพด้วย ภาพข่าวจึงควรมีความสอดคล้องหรือเข้ากันกับบทข่าวที่ถูกนำเสนอออกไปพร้อมกัน ซึ่งแตกต่างจากบทของสถานีวิทยุที่เป็นการเขียนเพื่อการฟัง การเขียนข่าววิทยุจึงต้องบรรยายให้เห็นภาพ ส่วนข่าวโทรทัศน์มีภาพที่นำเสนออยู่แล้ว ไม่ว่าจะข่าววิทยุหรือข่าวโทรทัศน์จะมีบรรณาธิการข่าวที่จะต้องดูแลตรวจสอบความถูกต้องของข่าว สถานีโทรทัศน์ให้ความสำคัญกับข่าวในพระราชสำนักจึงมีการจัดให้มีบรรณาธิการข่าวในพระราชสำนักเฉพาะ แยกต่างหากจากข่าวประเภทอื่น ๆ เพราะบรรณาธิการข่าวในพระราชสำนักจะต้องมีความรู้ในเรื่องการใช้คำราชาศัพท์ ดูแลเรื่องภาพที่จะปรากฏว่าเหมาะสมหรือไม่ ต้องมีการตัดต่อภาพที่ไม่เหมาะสมออก เพราะภาพหรือคำพูดที่เผยแพร่ออกไปแล้วไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดความไม่บังควรและเสื่อมเสียพระเกียรติยศได้ ดังนั้นทางสถานีจึงให้ความสำคัญระมัดระวังเป็นพิเศษ

จะเห็นได้ว่าการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะผ่านทางสถานีโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ จะมีเวลากำหนดที่แน่นอนหรือหน้าหนังสือพิมพ์ไว้รองรับหรือหากมีพระราชพิธีสำคัญ เช่น งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี การเผยแพร่จึงไม่ใช่เพียงแค่ข่าวภาค 20.00 น. เท่านั้น มีการถ่ายทอดสดทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ทุกช่องโดยไม่จำกัดเวลาไม่มีการโฆษณา นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ในข่าวหน้า 1 ติดต่อกันหลายวัน ภาพข่าวพระราชกรณียกิจที่ถูกสื่อผลิตซ้ำเป็นการตอกย้ำเพื่อสร้างความจริงรักภักดี สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนฤทธิ แผลมหลวง ที่ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยต่อการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ ในวโรกาสเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาครบ 60 ปี” ว่าเป็นผลผลิตของสื่อมวลชนของรัฐที่มุ่งหมายเพื่อสร้างศรัทธาและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของสังคมไทย

นอกจากนี้การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักก็ยังคงมีการกำหนดวาระของข่าวสาร (Agenda Setting) เช่น งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจได้เผยแพร่ข่าวพร้อมกันทุกสถานี รวมทั้ง

การเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ต่างประเทศทั่วโลก การจัดทำสารคดีเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีของทุกช่อง และการเผยแพร่ภาพและข่าวงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีทางหนังสือพิมพ์ทุกฉบับเป็นเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน เป็นความร่วมมือของสื่อมวลชนที่ต้องการเผยแพร่ให้ชาวโลกได้ประจักษ์ถึงความยิ่งใหญ่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ที่สามารถเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งประเทศ ภาพข่าวที่เกิดขึ้นในงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นภาพอันยิ่งใหญ่ที่เป็นประวัติศาสตร์ที่ตราตรึงอยู่ในความทรงจำของทุกคน

ดังนั้นกระบวนการข่าวในพระราชสำนักจึงเป็นกระบวนการที่จะสร้างความหมายของเนื้อหาข่าวในพระราชสำนักที่ถูกนำเสนอ ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการข่าวประเภทอื่นเพราะข่าวในพระราชสำนักเป็นข่าวที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันที่ประชาชนรักและเทิดทูนผู้ใดจะละเมิดมิได้ ข่าวในพระราชสำนักจึงนำเสนอในด้านดีตามคติความเชื่อมาแต่โบราณครั้งเมื่อสมัยอยุธยาที่ได้รับอิทธิพลมาจากเขมรว่า พระมหากษัตริย์เป็นพระเจ้าแผ่นดิน แต่สมัยรัตนโกสินทร์คติเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์เปลี่ยนไป คือไม่เป็นเทวดาแบบสมัยอยุธยาและขณะเดียวกันก็ไม่เป็นคนธรรมดาอย่างสุโขทัย แต่มีลักษณะปานกลาง (ศึกฤทธิ์ ปราโมช : 38) ที่มีคติความเชื่อว่าพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพหลังจากที่ได้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และทรงประทับภายใต้ฉัตรพญาลมहाเสวตฉัตร ข่าวในพระราชสำนักจึงต้องมีการใช้คำราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากเขมร ดังนั้นการเสนอข่าวในพระราชสำนักจึงต้องมีคติความเชื่อนี้โดยใช้คำราชาศัพท์ในข่าวในพระราชสำนักให้ถูกต้อง

บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการมีด้วยกันใน 3 ลักษณะ คือบทบาทตามพันธกิจ บทบาทในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ บทบาทในภาวะวิกฤต ซึ่งสำนักพระราชเลขานุการจะแสดงบทบาทที่แตกต่างกันในต่างวาระกัน บทบาทแรกที่ต้องปฏิบัติคือบทบาทตามพันธกิจที่สำนักพระราชเลขานุการได้กำหนดขึ้นว่าตนเองมีหน้าที่ที่จะต้องเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวาง ดังนั้นข่าวในพระราชสำนักจึงไม่ใช่เพียงข่าวในพระราชสำนักที่เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่วงข่าวภาค 20.00 น. ที่เรามักจะนึกถึงเป็นอันดับแรก เพราะการเผยแพร่พระราชกรณียกิจอาจเผยแพร่ในรูปแบบของสารคดีเฉลิมพระเกียรติ หนังสือ แผ่นพับหรืออื่น ๆ ซึ่งบทบาทของสำนักพระราช

เลขานุการที่จะต้องไปเกี่ยวข้องตามพันธกิจจึงเป็นบทบาทที่จะให้ความรู้และสนับสนุน ตลอดจนการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่หน่วยงานภายนอกในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ

สำนักราชเลขาธิการยังมีบทบาทที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ การทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ให้แก่สื่อมวลชนทุกแขนง เพื่อช่วยในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็น ไปสู่มวลชนอย่างกว้างขวาง ข่าวในพระราชสำนักจะแสดงถึงพระราชกรณียกิจที่พระมหากษัตริย์ของเราได้ทรงปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนภายใต้ร่มพระบารมีแห่งนี้ ข่าวในพระราชสำนักจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนเป็นการประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม สำนักราชเลขาธิการจึงเสมือนเป็นสายโยงใยที่จะประสานความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ให้รวมเป็นใจเดียวกัน การนำเสนอภาพงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีที่ผ่านมาทำให้ภาพของความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อพระมหากษัตริย์อันเป็นที่เกิดทุนูชาของพวกเรา ได้ปรากฏชัดในสายตาของพวกเราชาวไทยและได้มีการถ่ายทอดความรู้สึก ๆ นี้ไปยังประเทศต่าง ๆ ให้ได้เข้าใจว่าเหตุใดสถาบันแห่งนี้จึงสามารถดำรงอยู่ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ความรู้สึกที่ถูกฝังอยู่ในจิตใจของคนไทยทั้งประเทศเป็นภาพที่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอย่างหนักและต่อเนื่องมาเป็นเวลา 60 ปีได้เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในถิ่นทุรกันดารและพระราชทานความช่วยเหลือในทุกแห่งที่เสด็จ ฯ ไปจนมีคนเคยกล่าวว่า ไม่มีพื้นแผ่นดินไหนในประเทศไทยที่ไม่เคยเสด็จ ฯ ไป

ภาพข่าวงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ที่ทั้งสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ ได้ถ่ายทอดสดพระราชพิธี การลงพิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับพระราชพิธีในวันนั้น การลงภาพข่าวและข่าวทางหนังสือพิมพ์ติดต่อกัน การกล่าวถึงความสัมพันธ์อันดีกับมิตรประเทศที่เข้าร่วมงาน ทั้งหมดนี้เป็นการตอกย้ำความจงรักภักดีและและความยิ่งใหญ่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ซึ่งทั่วโลกได้ประจักษ์ด้วยสายตาของคนผ่านทางสื่อมวลชนต่างประเทศที่ให้ความสนใจนำเสนอและถ่ายทอดความรู้สึกที่ดี ๆ เหล่านี้ผ่านกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

บทบาทหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์จึงสอดคล้องกับบทบาทของกรมประชาสัมพันธ์ ที่พรสวรรค์ อุทาร์วุฒิพงส์ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ในฐานะองค์กรสื่อสารมวลชน” ว่ากรมประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ในการเผยแพร่นโยบายและผลงานของรัฐบาล ตลอดจนการสร้าง ความเข้าใจอันดีต่อ

รัฐบาล สอดคล้องกับบทบาทของสำนักราชเลขาธิการที่เป็นบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชนชาวไทย การสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน สำนักราชเลขาธิการในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ให้กับสื่อมวลชนทุกแขนงที่จะให้ความร่วมมือในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ แต่บทบาทของสำนักราชเลขาธิการสำคัญยิ่งกว่าบทบาทของกรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะที่เป็นเลขานุการในองค์พระมหากษัตริย์ ที่จะเผยแพร่พระราชสาส์นหรือแถลงการณ์การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศเป็นการกระชับสัมพันธ์ไมตรีกับมิตรประเทศ การแสดงความมิตรไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน แสดงความห่วงใยและความมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อประเทศที่ได้รับความเดือดร้อน อีกทั้งสำนักราชเลขาธิการยังมีบทบาทในการประสานสัมพันธ์และการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน บางคนเคยกล่าวว่าสำนักราชเลขาธิการเปรียบเสมือนเป็นสะพานที่จะเป็นหนทางเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์ให้สามารถติดต่อได้ เพื่อจัดหนทางที่จะทำให้เกิดปัญหาข้อสงสัยหรือข่าวลือที่อาจทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เสื่อมเสียได้

บทบาทในภาวะวิกฤติเป็นบทบาทที่สำนักราชเลขาธิการต้องทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นเลขานุการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อมีเหตุการณ์อันการกระทบถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ในฐานะเลขานุการจะต้องรีบดำเนินการแก้ไขมิให้เหตุการณ์เหล่านั้นบานปลายต่อไป ซึ่งจากเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยได้ยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างและสำนักราชเลขาธิการได้มีวิธีการแก้ไขเหตุการณ์เหล่านั้นใน 2 ลักษณะ คือ 1. การให้คำปรึกษาหรือคำชี้แจงแก่ประชาชนหรือสื่อมวลชนเพื่อคลี่คลายปัญหา 2. การออกแถลงข่าวสำนักราชเลขาธิการเพื่อชี้แจงทางสื่อมวลชน ในการดำเนินการทั้งสองลักษณะนั้นถือว่าสำนักราชเลขาธิการได้ทำการประชาสัมพันธ์ เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นการใช้กลยุทธ์ และกลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อให้เกิดความศรัทธา ความร่วมมือ และความเข้าใจอันดีต่อกัน ดังเช่นวิจิตร อาวะกุล (2539 : 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การประชาสัมพันธ์” ว่าเป็นกระบวนการสื่อสารของสถาบันกับประชาชนหรือสังคม เพื่อเป็นการพัฒนา สร้างเสริม พัฒนา ข้าราชการภาพลักษณ์ สร้างสัมพันธ์ภาพอันดี ให้ได้รับการสนับสนุน รักใคร่ นับถือ นิยม ยกย่อง เลื่อมใส ศรัทธา สอดคล้องกับวิรัช ลภีรัตนกุล (2540 : 1) ที่ได้ให้นิยามความหมายว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อสื่อสาร (Communication) หรือการสื่อความหมายทางด้านความคิดเห็น และข่าวสารจากหน่วยงานหรือองค์การสถาบันไปสู่กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นหรือประชามติ (Public Opinion) ฉะนั้น วัตถุประสงค์สำคัญของการ

ประชาสัมพันธก็คือ การสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีกับประชาชน ตลอดจนการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หน่วยงานเพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อหน่วยงาน

การประชาสัมพันธ์ของสำนักราชเลขาธิการมิใช่เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสำนักราชเลขาธิการเท่านั้น แต่ภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการเป็นภาพที่เชื่อมโยงกับภาพลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในฐานะที่เป็นเลขานุการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการจึงเชื่อมโยงกับภาพลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสรี วงษ์มณฑา ที่ได้กล่าวว่าภาพลักษณ์คือข้อเท็จจริง (Objective facts) บวกกับการประเมินส่วนตัว (Personal judgement) กลายเป็นภาพที่ฝังใจอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคล หากที่จะเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจจะแตกต่างจากสภาพความเป็นจริง เพราะภาพลักษณ์อาจไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่มนุษย์ได้เอาความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปปะปนอยู่ในข้อเท็จจริง ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งแม้ว่าจะเป็สิ่งที่ฝังใจก็ตาม ซึ่งเราสามารถเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ดีขึ้นได้ (Reinforce) สามารถสร้างภาพลักษณ์ได้ (Build) หรือสามารถเปลี่ยนภาพลักษณ์ได้ (Change) แต่ภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นภาพที่ถูกฝังในจิตใจของประชาชนไทยทุกคน ที่เทิดทูนต่อสถาบันนี้ ซึ่งใครจะลบหลู่หรือทำให้เสื่อมเสียมิได้

จากการศึกษาพบว่า สำนักราชเลขาธิการโดยท่านอาสา สารสิน ราชเลขาธิการ ได้เห็นความสำคัญของภาพลักษณ์สำนักราชเลขาธิการ ได้พยายามปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์โดยแต่งตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์ขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการประชาสัมพันธ์สำนักราชเลขาธิการให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น เนื่องจากในอดีตสำนักราชเลขาธิการมักทำงานอยู่เบื้องหลังและไม่เปิดเผยคนทำให้หน่วยงานภายนอกไม่รู้จักและไม่เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการดีพอ จึงทำให้เกิดปัญหาในการให้ความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการ ผู้วิจัยเชื่อว่าจะทำให้การทำงานในการประสานความร่วมมือในการทำงานเผยแพร่พระราชกรณียกิจ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์หรือสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชนทั่วไป อันจะเป็นส่วนช่วยในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ของเราให้ยั่งยืนสืบไป

5.3 ข้อจำกัดในงานวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยเป็นเรื่อง “บทบาทสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก” ที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ข้อมูลบางอย่างไม่อาจเปิดเผยได้ จึงอาจทำให้ขาดข้อมูลบางอย่างไป แต่ผู้วิจัยได้พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลที่ที่สามารถกระทำ ได้มาเขียนในงานวิจัยนี้ให้มากที่สุด นอกจากนี้การเขียนงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยก็ได้ใช้ความ พยายามที่จะถ่ายทอดเรื่องราวนี้ผ่านงานวิจัยเพื่อให้เป็นที่เข้าใจสำหรับบุคคลทั่วไป และไม่ทำความ เสียดายหรือกระทบกระเทือนต่อสำนักพระราชเลขานุการและสถาบันพระมหากษัตริย์

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักพระราชเลขานุการ

5.4.1 ปัญหาของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการใช้คำราชาศัพท์ สำนักพระราชเลขานุการควรทำ หน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลที่จะให้ความรู้และ คำแนะนำแก่สื่อมวลชน ในเรื่องการใช้คำราชาศัพท์ที่ ถูกต้อง เพื่อให้การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักถูกต้องเพราะข่าวในพระราชสำนักที่เผยแพร่ผ่าน สื่อมวลชนต่าง ๆ หากผิดพลาดหรือใช้คำราชาศัพท์ไม่ถูกต้องแล้ว ประชาชนที่ได้รับทราบข้อมูลที่ ผิดพลาด จะจดจำและนำไปใช้ผิดพลาดต่อไป

5.4.2 สำนักพระราชเลขานุการควรทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งการจัดการประชุมที่สำนักพระราชเลขานุการได้จัดขึ้นแล้วนั้น ถือว่าเป็นหนทาง ที่จะทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีจากสื่อมวลชนทุกแขนงในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจต่าง ๆ และ ปัญหาที่ได้จากการได้ประชุมหารือกันเกี่ยวกับเรื่องความไม่สะดวกในการเข้าไปทำข่าวใน พระราชสำนักที่สื่อมวลชนขอให้สำนักพระราชเลขานุการ ได้เป็นสื่อกลางในการจัดประชุมเพื่อหา หนทางในการแก้ไขปัญหานั้นจะทำให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นไปอย่างกว้างขวางได้ บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

5.4.3 สำนักพระราชเลขานุการควรมีช่องทางที่จะทำให้ประชาชนได้สามารถติดต่อกับ สำนักพระราชเลขานุการได้โดยตรง เพื่อประชาชนจะได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือ สอบถามไปยังสำนักพระราชเลขานุการโดยตรงเพื่อลดปัญหาการข้อข้องใจต่าง ๆ เช่น เรื่องราว เกี่ยวกับราชสำนัก เพื่อมิให้เกิดข่าวลือต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสถาบัน

พระมหากษัตริย์ โดยอาจจะเป็นทางเครือข่ายกาญจนาภิเษก ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นช่องทางที่ทำให้ประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยผ่านสำนักพระราชเลขานุการ

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

5.5.1 ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อได้มีงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการแล้ว ยังมีหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับสำนักพระราชเลขานุการ คือสำนักพระราชวัง จึงน่าจะได้มีการศึกษาถึงบทบาทของสำนักพระราชวังในแง่มุมทางด้านนิเทศศาสตร์แล้วนำมาเปรียบเทียบกับบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการ ก็จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจถึงบทบาทของทั้งสองหน่วยงานนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและเข้าใจได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

5.5.2 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเพื่อให้งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยคุณภาพที่เกี่ยวกับบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก หากได้มีการศึกษาถึงประชาชนผู้รับฟังหรือข่าวในพระราชสำนักว่ามีความคิดเห็นเป็นอย่างไร เพราะงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะทำวิจัยเกี่ยวกับข่าวโทรทัศน์ ไม่ได้เฉพาะเจาะจงไปที่ข่าวในพระราชสำนักเลย ซึ่งอาจเป็นงานวิจัยในเชิงปริมาณที่ถามความคิดเห็นหรือความพึงพอใจในข่าวในพระราชสำนัก เพื่อให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอย่างไรเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักต่อไป